

Svar på skriftligt spørgsmål SSS 11/2023 rd

Svar på skriftligt spørgsmål om valdeltagandet

Till riksdagens talman

I det syfte som anges i 27 § i riksdagens arbetsordning har Ni, Ärade talman, till den minister som saken gäller översänt följande skriftliga spørgsmål SS 11/2023 rd undertecknat av riksdagsledamot Jari Koskela /saf:

Vilka orsaker ser ministeriet till valdeltagandet i Finland är lägre än i de övriga nordiska länderna,

har det undersökts vilken inverkan förhandsröstningsställets läge har på valdeltagandet

och vilka åtgärder har vidtagits och kommer att vidtas för att öka valdeltagandet i Finland?

Som svar på detta spørgsmål anför jag följande:

Vid en jämförelse av valdeltagandet placerar Finland sig i mellanskiktet bland Europas länder. I Finland varierar valdeltagandet avsevärt beroende på typen av val. Deltagandet är störst vid presidentval och riksdagsval och minst vid Europaparlamentsval, välfärdsområdesval och kommunalval.

Det går inte att identifiera någon enskild faktor eller orsak till att valdeltagandet är lägre än i de övriga nordiska länderna. Bland annat har ålder, utbildningsbakgrund och inkomstnivå samband med en persons valdeltagande. Valtrötthet bland väljare och partier har nämnts som en orsak till att valdeltagandet är lägre än i de nordiska länderna. På grund av valcykeln går Finland till val nästan varje år, och vissa år ordnas det två val. På valdeltagandet inverkar också hur väl insatta människorna är i vad valet handlar om och att de har adekvat tillgång till information. Studier har visat att svårigheten att hitta en lämplig kandidat är en bidragande orsak till att i synnerhet unga låter bli att rösta.

Det är kommunerna som fastställer antalet och placeringen av de allmänna förhandsröstningsställen i Finland. Justitieministeriet har identifierat att antalet vallokaler och deras placering hör till de faktorer som ökar valdeltagandet. Enligt ministeriets anvisningar till kommunerna ska det finnas tillräckligt många förhandsröstningslokaler och vallokaler i förhållande till antalet väljare och de ska vara placerade så att väljarna lätt hittar dem och kan enkelt ta sig till dem. Justitieministeriet kommer att även framöver uppmuntra kommunerna att placera både förtidsröstningslokalerna och vallokalerna dels så att avlägset bosatta personer säkert har möjlighet att rösta, dels på platser där

det är känt att väljare rör sig. Ett oroväckande drag är att många kommuner under de senaste åren avsevärt har minskat antalet röstningsområden, dvs. i praktiken antalet röstningsställen på valdagen. I hela landet fanns det 4736 röstningsområden år 1991, 3219 år 2000, 2142 år 2015 och i år 1808. Det är möjligt att rösta på valdagen har försvårats på grund av detta.

Justitieministeriet känner inte till någon undersökning i Finland som specifikt har undersökt hur placeringen av förhandsröstningsställena inverkar på valdeltagandet. Behovet av att undersöka effekterna av placeringen och antalet förhandsröstningsställen togs upp i ministeriets utredning av valsystemets resiliens, som publicerades hösten 2022.

Statsrådets principbeslut om Finlands demokratipolitik på 2020-talet innehåller åtgärder för att öka valdeltagandet. Enligt beslutet ska valdeltagandet främjas på lång sikt genom att utveckla demokratifostran, rikta resurser till kommunikation och tydligare information om valet och satsa på att stödja valdeltagandet i synnerhet bland unga, invandrare och utsatta personer. Partierna uppmuntras till en mångsidig och varierande kandidatuppställning och en tillgänglig kommunikation.

Efter en ändring av vallagen 2017 är det möjligt att poströsta från utlandet. Möjligheterna för värnpliktiga och kvinnor som gör frivillig militärtjänst att utöva sin rösträtt har förbättrats genom att de från och med 2021 omfattas av röstning i anstalt. Före valet skickar justitieministeriet ett brev till nya väljare, det vill säga till förstagångsväljarna. Statsrådets kansli, justitieministeriet och Åbo universitet genomförde en sms-kampanj av försöksnatur till ungdomar vid välfärdsområdesvalet 2022 och riksdagsvalet 2023. Kampanjen bidrog till att öka valdeltagandet i målgruppen.

Det går inte att identifiera någon enskilt sätt att höja valdeltagandet. För att öka valdeltagandet krävs samarbete och mångsidiga åtgärder från olika håll.

Helsingfors 14.6.2023

Justitieminister Anna-Maja Henriksson